

BÖLÜM 1

ANESTEZİ TARİHÇESİ

Ş. Burcu TUFANOĞULLARI ERDOĞAN¹

GİRİŞ

Modern anestezi'nin başlangıcı sayılan 1846 yılı öncesi cerrahi girişimlerin sayısı sınırlı olup, bunların hemen hepsi ekstremiteler veya vücudun yüzeysel kısımlarında yapılan genellikle de amputasyon, apse boşatılması veya sistostomi gibi acil girişimlerdi (1). Tarihteki en eski cerrahi ile ilgili yazılı belgeler M. Ö. 3000-2500 yılları arasında Mısırlı bir cerrahın yaptığı 48 vakanın tanımlandığı papirüslerdir (2). Bu belgelerde yapılan cerrahi işlemlerde hastaların ağrılarının azaltılmasına yönelik yapılanlardan doğrudan bahsedilmemektedir. Ancak aynı çağlara ait Mısır piktograflarında bir cerrahın hastanın elini ameliyat ederken, antekubital fossada bir sinirin sıkıştırıldığı görülmektedir. Eter öncesi süreçte

doktorlar cerrahi işlem yapılacağı zaman hastanın ağrılarını azaltabilmek amacıyla pek çok yöntem başvurmuşlardır. Hastanın kafasına vurarak ya da boynuna (karotis arterlerine) bası uygulayarak bilinç kaybı oluşturulması, alkol ve pek çok bitkiden (mandrake kökü gibi) özenle hazırlanan iksirler, opium, kol ve bacadaki ağrıların dindirilmesi için uzvun üst kısmındaki sinirlerin sıkıştırılması, soğuk su, buz ve kar uygulanması gibi yöntemler ile anestezi sağlanmaya çalışılmıştır. Hipnoz geç 18. yüzyıl ve erken 19. yüzyılda ağrı dindirilmesi ve tıbbi tedavi olarak popüler olmuştur. İnsanoğlu cerrahi ağrıyı dindirmek için pek çok girişimde bulunmuşsa da cerrahi işlemler uzun yıllar yeterli ağrı kontrolü sağlanmadan uygulanmıştır.

¹ Uzm. Dr., Kayseri Şehir Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği, burcutuf@yahoo.com

1871'de kolundaki absenin cerrahi drenajı sırasında da kloroform soluduğunu ve işlem sırasında bir şey hissetmediğini günlüğüne yazmıştı (17).

Tarihte ilk tam zamanlı anestezi olarak yerini alan John Snow kısa süre içinde zamanın önde gelen cerrahları tarafından birlikte çalışmak üzere davetler almıştı. Cerrahi anestezi uygulamanın yanında bu konuda araştırmalar yaptı, inhalasyon cihazı geliştirdi. Hastanın yanıtına dayanan eter anestezisinin evrelerinin devrimsel tanımını yaptı. Bu tanım uzun süre geçerliliğini korudu. Anestezi ile ilgili "Eter Buharının İnhalasyonu Üzerine" ve "Kloroform ve Diğer Anestezikler Üzerine" isimli iki önemli kitap yazdı. Snow; Morton, Wells ve Jackson'dan farklı olarak buluşundan çıkar edinmeye çalışmamış, tersine çalışmaların çoğaltılması için çağdaşlarını cesaretlendirmişti (4).

SONUÇ

Nitroz oksit, eter ve kloroform uzun yıllar ağrısız cerrahi sağlamak için yaygın olarak kullanıldılar. Tarih içerisinde önce Amerika-Meksika Savaşı sırasında, ardından Kırım Savaşı'nda (1853-1856) ve Amerika İç Savaşı'nda (1861-1865) defalarca test edilme fırsatı oldu (16). Her birinin olumlu etkileri yanında olumsuz etkileri de vardı. Nitroz oksit; tek başına uygulandığında asfiksiye neden olabiliyorken, eterin yüksek oranda yanıcı ve patlayıcı olması korkutucuydu. Kloroform kullanımının ise karaciğer yetmezliği yapabileceği ortaya konmuştu. Aralarında en stabil ajan olarak kabul edilen eter, 1934'de tanıtılan siklopropana dek, çok uzun bir süre tek ajan olarak kullanımda kalmıştı. Siklopropan eterin tüm özelliklerine sahipti ve en önemli avantajı tüplerde saklanabiliyor oluşuydu. Ancak o da eter gibi yanıcı ve patlayıcı idi. Uzun yıllar ideal anestezik madde arayışları devam etti. Tüm çaba çok daha stabil, yanıcı ve patlayıcı özellikleri olmayan bir bileşik bulma üzerine yoğunlaşmıştı. Modern inhalasyon anestezikleri olan florlu hidrokarbonların yanıcı patlayıcı olmadıklarından daha güvenli ilaçlar olarak 20. yüzyılın ikinci yarısında

keşfedilmesiyle eter anestezi tarihinin sayfalarında yerini aldı. İdeal anestezik arayışı hala devam ederken ilk keşfedilen üç inhalasyon ajanından en az popüler olan nitroz oksit ise hala günümüz anestezi pratiğinde varlığını sürdürmektedir.

KAYNAKLAR

1. Kayhan Z. (2004) Giriş. Kayhan Z. (Ed.), Klinik Anestezi içinde (s. 1-15). İstanbul:Logos Yayıncılık
2. Barash P. G (2020). Klinik Anestezi. (Berrin Işık, Ömer Kurtipek, Çev. Ed.). Ankara. Güneş Kitabevi
3. Chidiac E. J. Kaddoum R. N., Fuleihan S. F. Special article: mandragora: anesthetic of the ancients. *Anesth Analg*, 2012; 115 (6):1437-41. doi: 10. 1213/ANE. 0b013e318259ee4d.
4. Bacon D. R., Wilkinson D. J. (2003). Great moments in the history of anesthesiology. Thomas E. J. Healy, Paul R. Knight (Ed.) *A Practice Of Anesthesia* içinde (1-16). London:Arnold
5. Peduto V. A. The mandrake root and the Viennese Dioscorides. *Minerva Anesthesiol*. 2001; 67 (10):751-66.
6. Abdel-Halim RE. Clinical Methods and team work:1000 years ago. *Am J Surg*. 2006; 191 (2): 289-90. doi: 10. 1016/j. amjsurg. 2005. 05. 046
7. Juvin P., Desmots J. M. The ancestors of inhalational anesthesia: The soporific sponges (XIth-XVIIth centuries): How a universally recommended medical technique was abruptly discarded. *Anesthesiology*. 2000; 93, 265-2
8. Keçik Y. Anestezinin Gelişimi. Yüksel Keçik (Ed.), Temel anestezi içinde (3-9). Ankara:güneş Kitabevi
9. Strickland RA. Ether drinking in Ireland. *Mayo Clin Proc*. 1996; 71 (10):1015.
10. Smith G. B., Hirsch N. P. Gardner Quincy Colton: pioneer of nitrous oxide anesthesia. *Anesth Analg*. 1991; 72 (3):382-91.
11. Suicide of Dr. Horace Wells, of Hartford, Connecticut, U. S. *Prov. Med. Surg. J*. 1848; 12 (11): 305-306.
12. Haridas R. P. William TG Morton's early ether inhalers: a tale of three inhalers and their inscriptions. *Anesth Intensive Care*. 2009; 37 Suppl 1:30-5. Doi: 10. 1177/0310057X090370S109.
13. Concord N. H. (1896). Biographical sketch of Dr. William T. G. Morton. (01. 01. 2022 tarihinde <https://archive.org/details/101495446.nlm.nih.gov/page/n1/mode/2up?view=theater> adresinden ulaşılmıştır)
14. J. Y Simpson. On a new anaesthetic agent, more efficient than sulphuric ether. *The Lancet* Volume 50, issue 1264, p459-550 november20, 1847 Doi:10. 1016/S0140-6736 (00)63271-3
15. Cousins M. J. Pain: The Past, Present, and Future of Anesthesiology?:The E. A. Rovenstine Memorial Lecture. *Anesthesiology* 1999; 91 (2):538-51. Doi: 10. 1097/00000542-199908000-00029.
16. Bilgin E. T. Anestezide Öncüler ve Keşifler Tarihi. *Lokman Hekim Journal*, 2013; 3 (2):37-52
17. Wilkinson D. J. A non-obstetric exposure to chloroform for Queen Victoria. *Anaesth Intensive Care*. 2020 Nov;48 (3_suppl):57-58. Doi: 10. 1177/0310057X20971647